

dr hab. Jacek Janowski, prof. ucz. PW
Wydział Administracji i Nauk Społecznych
Politechnika Warszawska
Kierownik Projektu ID 531316

Warszawa, dnia 28 sierpnia 2024 roku

Odpowiedzi na pytania
dotyczące projektu pt. *Architektura i infrastruktura Wielkiego Resetu – studium transformacji ku cywilizacji informacyjnej* realizowanego z konkursu Ministra Edukacji i Nauki pt. „Nauka dla Społeczeństwa” w okresie od 20 lipca 2022 do 19 października 2024 roku. Pytania zostały zadane 21 sierpnia 2024 roku drogą elektroniczną przez Pana Piotra Litwina w imieniu Stowarzyszenia Demagog.

1. Czy „Wielki Reset” to realny, świadomie i wspólnie realizowany przez jakąś grupę osób proces, czy raczej abstrakcyjna idea, dzięki której można opisać wiele różnych, niezależnych od siebie procesów?

W sensie węższym nazwa „Wielki Reset” została zaproponowana przez Klausa Schwaba i Thierry’ego Mallereta w książce pt. *COVID-19: The Great Reset*, opublikowanej przez Forum Publishing w Genewie w czerwcu 2020 roku. Schwab i Malleret użyli pojęcia „Wielki Reset” na oznaczenie zjawisk globalnych i procesów cywilizacyjnych inicjowanych, omawianych i uzgadnianych w ramach działającego permanentnie od 7 lutego 1971 roku (najpierw pod nazwą Europejskiego Forum Zarządzania) Światowego Forum Ekonomicznego. Jego prezesem od początku jest Klaus Schwab, a roczne spotkania odbywają się nie tylko w szwajcarskim Davos, ale również w innych miejscach, zwłaszcza w Chinach. Świadczy to już od lat siedemdziesiątych o globalnym zasięgu oddziaływania Forum, a przez wzgląd na charakter jego uczestników o realnym i znaczącym wpływie na światowe sprawy.

W sensie szerszym „Wielki Reset” jest określeniem przyjmowanym w literaturze na oznaczenie trwającej już dłużej tzw. Wielkiej transformacji, opisanej przez Karla Polanyi’ego w książce z lat czterdziestych XX w. pt. *Wielka transformacja. Polityczne i ekonomiczne źródła naszych czasów* (przeł. M. Zawadzka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010). Obecnie transformacja ta za sprawą możliwości technicznych (IV rewolucja przemysłowa), inspiracji ideologicznych (rewolucja kulturowa) i motywacji ekonomicznych (kapitalizm interesariuszy) wkracza w fazę gwałtownego przyspieszenia.

W sensie bardziej swobodnym pojęcie Wielkiego Resetu jest odnoszone do niepokojących, a zarazem nieuchronnie następujących zmian w kluczowych dla świata (a zwłaszcza Zachodu) obszarach – od geopolityki, przez geoeonomię, aż po geotechnologię. Zmiany te były trafnie przewidziane przez wielu autorów w Ameryce, Europie i Polsce, niekiedy wprost pod nominalnie identycznym określeniem, czego przykładem jest książka Richarda Floridy – *The Great Reset: How the Post-Crash Economy Will Change the Way We Live and Work*, Harper Collins, wydana w Nowym Jorku w 2010 roku.

W sensie najszerszym „wielki reset“ pisany małą literą można odnosić do tych zmian na globalną skalę i zdarzeń mających cywilizacyjne konsekwencje, które nie przebiegają samoistnie i spontanicznie, lecz są (używając języka socjocybernetyki) kierunkowane, w tym na nieuchronne załamanie, jak na to wskazują codzienne doniesienia prasowe, zwłaszcza w związku z eskalacją działań wojennych i wzrostem znaczenia technologicznego postępu. Zwraca na to uwagę Andrew Targowski w swojej najnowszej pracy pt. *Informatyka w służbie ludobójstwa. Wstydliva karta historii IBM* (Wydawnictwo Capital, Warszawa 2023).

Mając na uwadze wiele znaczeń terminu „Wielki Reset“ należy stwierdzić, że jest on złożonym i przyspieszającym procesem zmian w jakiejś części realnie i świadomie realizowanym przez grupy różnych – niekiedy zbieżnych, a niekiedy rozbieżnych interesów, prowadzącym łącznie do globalizacji, a zarazem teoretyczną konstrukcją badawczą pozwalającą na bardziej adekwatny opis wielu różnych, powiązanych ze sobą czy niezależnie współwystępujących obok siebie zdarzeń i przeobrażeń, zwłaszcza tych zajmujących opinię publiczną i nurtujących środowiska akademickie swoim nieprawdopodobieństwem i swoją nieprzewidywalnością.

2. Czy „Wielki Reset” był zjawiskiem nieuniknionym lub koniecznym? Czy jednak bez działania konkretnej współczesnej grupy interesariuszy nie zostałyby zainicjowane?

To, co oznaczamy mianem „Wielkiego Resetu“ w sensie ścisłym, zostało zainicjowane formalnie i realnie przez przyznające się do tego i przypisujące sobie tę zasługę osoby, których życiorysy i wcześniejsze dokonania wskazują na powiązania z najbardziej wpływowymi na świecie środowiskami, ośrodkami i osobistościami z instytucji finansowych, holdingów przemysłowych, korporacji informatycznych, koncernów medialnych, organizacji pozarządowych, strategicznych think tanków i całych grup kapitałowych, jak również ze świata polityki, a w tym partyjnymi przywódcami, prezydentami państw, premierami rządów i ich ministrami czy urzędnikami Unii Europejskiej, a także ze świata akademickiego Europy, Ameryki i Azji.

Pomniejszanie znaczenia kierownictwa WEF i odbieranie mu „zasług“ w krzewieniu agend Wielkiego Resetu (wybrzmiewających także z setek raportów, takich jak Raport WEF, *The Future of Jobs Report 2020* z 2020 roku) – jak oni sami twierdzą przełomowej wizji porównywalnej z nową erą *after Great Reset* następującą po erze *Before Great Reset* – byłoby naukową nierzetelnością i zwykłą nieuprzejmością zarazem. Dotknęłoby to również liczne tzw. autorytety, które je w tym „dziele“ wspierają, a których listę można byłoby długo cytować począwszy od Yuvala Noacha Harariego, Billa Gatesa, George’a Sorosa czy wspierającą Radę do spraw Kapitalizmu Inkluzywnego przy Watykanie Lynn Forester de Rothschild. Wsparcie to zostało opisane przez Nialla Fergusona w pracy *Dom Rothschildów. Prorocy finansów 1798-1848* (przeł. P. Chojnacki, K. Bażyńska-Chojnacka, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2016).

Mając na uwadze rozległą i wpływową grupę światowych interesariuszy określających się od lat dziewięćdziesiątych mianem *Davos Man* (jak o tym donosił wówczas *The Economist* w związku z wypowiedziami Samuela Huntingtona), opowiadających się za koniecznością wprowadzania w wielu obszarach światowych przedsięwzięć w ramach formuły *global governance*, sprecyzowanych w wielu dokumentach przez nobliwe fora, a

przede wszystkim przez Organizację Narodów Zjednoczonych na podstawie Rezolucji z 25 września 2015 roku pt. *Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, (A/RES/70/1), obejmującej 17 celów zrównoważonego rozwoju, należy stwierdzić, że w warstwie realnej Wielki Reset stał się tzw. strukturalną koniecznością jako logiczne następstwo podejmowanych już wcześniej inicjatyw globalnych, w których identyfikowaniu i definiowaniu należałoby cofnąć się w bardziej odległą przeszłość.

Przedsięwzięcia globalne, zwłaszcza o cywilizacyjnej doniosłości, są podmiotowo inicjowane, dopracowywane, popierane i realizowane nie tylko z pobudek altruistycznych ratowania ludzkości czy planety, lecz bywa, że egoistycznych – ekonomicznej chęci zysku, czy politycznych – dążenia do władzy. Metoda empiryczna i naukowa teoria krytyczna skłaniają więc do stwierdzenia, że nazwa jest sprawą mniej istotną niż kryjące się pod nią zjawiska i procesy. W pewnym momencie najnowszej historii, w następstwie decyzji Światowej Organizacji Zdrowia z marca 2020 roku zmiany globalne i związane z nimi cywilizacyjne przeobrażenia zaczęły toczyć się tak szybko, szeroko i radykalnie, że światowe środowiska mające na nie znaczący wpływ określiły je mianem Wielkiego Resetu, oznajmiając oficjalnie ustami prezydentów i premierów nadejście jakkolwiek rozumianej nowej normalności, czy też nowego jakkolwiek rozumianego ładu światowego.

3. Czy w projekcie zidentyfikowano instytucje, grupy lub jednostki powiązane ze strukturą głębokiego państwa, stojące za decydującą częścią globalnych zdarzeń i cywilizacyjnych przeobrażeń?

Zakres i zasięg inspiracji, inicjatyw i instrukcji formułowanych dla świata w ramach półwiecza działalności szeroko rozumianego Światowego Forum Ekonomicznego, których ogrom i rangę prezentują setki opracowań autoryzowanych przez Klausa Schwaba, a w tym *Czwarta rewolucja przemysłowa* (przeł. A.D. Kamińska, Studio Emka, Gliwice 2018), *Stakeholder Capitalism. A Global Economy that Works for Progress, People and Planet* (Wiley John & Sons Hoboken, New Jersey 2021) czy wraz z Malleretem *Wielka narracja dla lepszej przyszłości* (przeł. A.D. Kamińska, Wydawnictwo Studio EMKA, Warszawa 2023). Na znaczenie WEF wskazuje też wiele inicjatyw od czasu utworzenia przez Klausa Schwaba Europejskiego Forum Zarządzania 24 stycznia-7 lutego 1971, z których nie można pominąć:

1. Sinopsis (1973) – usługi dokumentacji dotyczącej polityki i strategii rządowych państw i pierwszego Manifest Davos,
2. Europejskiego Klubu na rzecz Zarządzania Kooperatywnego (European Club for Cooperative Management (1973) – pierwszej społeczności w postaci sieci skupiającej osobistości wysokiego szczebla,
3. pierwszego Arabsko-Europejskiego Forum Kooperacji Biznesowej (1976) w Montreux w Szwajcarii z udziałem 400 przedstawicieli z krajów arabskich,
4. pierwszego amerykańsko-łacińskiego Europejskiego Sympozjum Kooperacji Biznesowej pod auspicjami Amerykańskiego Banku Rozwoju, BS i MFW,
5. spotkania z delegacją z Chin, a następne wizyty w Chinach na zaproszenie Chińskiej Akademii Nauk Społecznych, czego następstwem był wyjazd do Chin delegacji prezesów z dwudziestu europejskich firm,
6. zjazdu bankierów w 1981 w Davos w celu omówienia integracji walut europejskich,

7. Nieformalnego Spotkania Liderów Światowej Gospodarki IGWEL z 1982, inicjatywy WEF usieciawiającej współpracę globalnych liderów,
8. Globalnych Liderów dla Jutra (Global Leaders for Tomorrow) (1992), a następnie w 2002 Forum Młodych Globalnych Liderów,
9. Forum Fellows (1993) – Forum 300 top ekspertów działających na rzecz Forum, z czego wyłania się Global Agenda Councils,
10. Partnerstwa Konsultingowego (Partner Ship Concept) (1997) – w celu zapewnienia specjalistycznej wiedzy z udziałem wielu firm celem wglądu w globalne trendy,
11. Platformy współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialnych praktyk biznesowych (Global Compact) (2000) – przy udziale sekretarza generalnego ONZ,
12. Nieformalnego Spotkania Liderów Światowej Gospodarki (Informal Gathering of World Economic Leaders – IGWEEL) (1982) – organizacji usieciawiającej globalnych liderów, nieformalny system tworzenia konsensu - Informel Consensus Building System,
13. Międzynarodowej Rady Biznesu (International Business Council, IBC) (2002) – prezesów korporacji wspierających Forum w globalnych kwestiach biznesu,
14. Globalnego Partnerstwa Biznesowego (Industrie Partner Shipp) (2004) – przy udziale Międzynarodowej Rady Biznesu, aby wspólnie wdrażać wytyczne gremiów Forum,
15. Globalnej Wspólnoty Liderów Religijnych (Community of Global Religions Leaders) (2006) – I Rady Globalnej Agendy do spraw Wiary (Global Agenda Council on Faith),
16. Inkluzywnej globalizacji (Inclusive Globalization) – wezwania do budowy inkluzywnej globalizacji przez Międzynarodową Radę Biznesu,
17. Global Leadership Fellows (2005) z udziałem globalnych liderów rządów, biznesu i społeczeństwa obywatelskiego, ze względu na potrzebę rozwijania zdolności przywódczych dla osób zajmujących stanowiska,
18. Sieci Globalnej Agendy (Network of Global Agenda Councils – GACS) (2007), w składzie każdej z rad 15-30 myślicieli, zajmujących się zagadnieniami globalnej agendy,
19. Inicjatywy Globalnego Reprojektu (Global Redesign Initiative – GRI) (2009) w celu budowy instytucji i mechanizmów globalnego zarządzania i rozwiązywania problemów,
20. Wspólnoty Globalnych Formatowników (Community of Global Shapers) (2010) – skupiającej młodych liderów nowoczesnych technologii dla miast, których zadaniem jest formatowanie otoczenia zgodnie z wytycznymi z Davos,
21. Rady do spraw Kapitalizmu Inkluzywnego przy udziale kard. Turksona, przewodniczącego Pontyfikalnej Rady do spraw Sprawiedliwości i Pokoju – Globalne Dobro Wspólne w kierunku bardziej inkluzywnej ekonomii na podstawie przesłania Papieża Franciszka do Davos w kierunku inkluzji 2015,
22. Społeczności Globalnego Przewidywania Strategicznego (2015) z 32 ekspertami śledzącymi trendy i przesunięcia kształtujące globalną, regionalną i przemysłową agendę,
23. Centrum ds. IV rewolucji przemysłowej (2017) – szefowie korporacji i uniwersytetów badawczych,

24. Globalnej Platformy do spraw Współpracy Geostrategicznej (2017), opartej na analizach ważnych globalnych instytucji, wynikiem czego są tzw. Mapy transformacji.
25. Koalicji na rzecz Innowacji z zakresu Gotowości Epidemicznej (Coalition for Epidemic Preparedness Innovation, CEPI) (2017) – założonej m.in. przez rządy Niemiec i Norwegii, Wellcome Trust i Fundację Gatesów, a następnie UE i UK,
26. Globalnego Funduszu na rzecz Zakończenia Nowoczesnego Niewolnictwa (Global Fund to End Modern Slavery – GFEMS) (2018) – w oparciu o USA i UK,
27. porozumienia strategicznego WEF i ONZ, na mocy którego obie instytucje mają pogłębić współpracę w implementacji Agendy 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju,
28. APLING 2019 – platformy cyfrowej w celu wspierania masowego zaangażowania przedsiębiorców społecznych i innych zainteresowanych stron lub osób indywidualnych w realizację zasad zrównoważonego rozwoju, z Deloitte i Microsoft,
29. Białej Księgi Globalizacji 4.0 (White Paper on Globalization 4.0) (2019) kształtującej nową globalną architekturę w epoce IV rewolucji przemysłowej i rozpoczęcie we współpracy WEF i UK pilotażowych prac nad wdrażaniem sztucznej inteligencji,
30. Wielkiej Rekonstrukcji (Great Reconstruction) (2020) i uchwalenia manifestu – Uniwersalny cel przedsiębiorstwa w czwartej rewolucji przemysłowej,
31. Zielonej Rekonwalescencji 2020 – akcji, której celem jest odpoczywanie po pandemii związane z odpoczywaniem natury,
32. Agendy Davos 2021 – w celu pomocy liderom w wyborze innowacyjnych i odważnych rozwiązań wychodzenia z pandemii oraz zainicjowania Wielkiego Resetu (Great Reset Initiative).

Powyżej tylko przykładowo wymienione instytucje, grupy lub jednostki są powiązane ze sobą w ramach architektury i infrastruktury Wielkiego Resetu w szerszym jego rozumieniu. Z pewnością współdziałają one ze sobą i z wieloma innymi nie tylko w świetle fleszy. W świetle wciąż weryfikowanych hipotez badawczych wszystkie one partycypują w procesie globalnych zdarzeń i cywilizacyjnych przeobrażeń, tym bardziej, że czynniki państwowe i międzynarodowe głośno o tym mówią i naciskają na ich realizację. Odpowiednio wielopoziomowe sieci globalnych wpływów, kontrolujące także sieci globalnych przepływów, określane przez Paraga Khanę w książce pt. *Konektywność. Mapowanie przyszłości dla cywilizacji globalnej* (Wydawnictwo Nowej Konfederacji, Warszawa 2022) mianem głębokiego państwa. W Polsce badania nad wpływem czynników nieoficjalnych na czynniki oficjalne w celu kształtowania globalnych zmian nie są nowością, czego przykładem jest praca Joanny Szalachy-Jarmużek pt. *Instrumentarium globalnego panowania. O podmiotowych aspektach globalizacji* (Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2013). Identyfikowanie i definiowanie tzw. głębokiego państwa wymaga ciągłego wysiłku badawczego, zwłaszcza w obliczu słabości państwa oficjalnego, o której mówią sami rządzący, wskazując chociażby na zachowania tzw. rynków, czyli światowej finansjery. W obliczu dynamiki zmian czymś ważniejszym i pewniejszym jest rekonstruowanie trendów niż obarczone ryzykiem błędu wskazywanie konkretnych osób czy grup. Z zasady zaś działania zakulisowe rozpoznawane są poprzez ich objawy w postaci zastanawiających i nieprawdopodobnych skutków. Zadaniem zaś nauki jest badać nie tylko to, co widać, ale również, może nawet bardziej, to czego nie widać, jak wyraził się już w XIX w. Fryderyk

Bastiat w książce pt. *Co widać i czego nie widać* (przeł. S. Stachura, Instytut Liberalno-Konserwatywny, Lublin 2005).

4 Czy badania nad koncepcją „Wielkiego Resetu”, określaną w różnych źródłach teorią spiskową, to próba wprowadzenia teorii spiskowej do naukowych dyskusji?

Sformułowanie „teoria spiskowa” ma publicystyczny charakter i stosowane jest zwykle w sytuacjach społecznego niezadowolenia z wyjaśnień oficjalnych dotyczących przełomowych i dramatycznych wydarzeń, niekiedy w celu zapewnienia tym wersjom obowiązywalności poprzez ośmieszanie innych wersji lub blokowanie niezależnych dochodzeń dziennikarskich czy analiz naukowych. Wskazuje na to samo sformułowanie „teoria spiskowa”, jak gdyby teorię wymyślili spiskowcy, gdy tymczasem teorie te wskazują niekiedy na spiskowców jako źródła niezrozumiałych wydarzeń.

Skoro sformułowanie „teoria spiskowa” ma publicystyczną proveniencję i opiniotwórczą rolę, nie jest terminem naukowym, w nauce stosowanym i podzielanym, a co najwyżej komentowanym jako zjawisko medialne. Rolą nauki jest dążenie do wyjaśniania wątpliwości nasuwających się również w stosunku do głośno formułowanych deklaracji i oficjalnie składanych zapewnień, a tym bardziej niezadowolająco tłumaczonych przyczyn ważnych zdarzeń, w tym katastrof, kryzysów, rewolucji czy wojen. Od 2020 roku tego rodzaju wątpliwości zaczęło lawinowo przybywać m.in. w związku ze społecznie niepokojącymi efektami Wielkiego Resetu i zapowiedziami ludzi Davos. W odpowiedzi na te wątpliwości dotyczące najbardziej istotnych dla świata kwestii egzystencjalnych zaistniała konieczność poddania naukowej weryfikacji – metodycznej i systemowej (w opozycji do chwilowej, przypadkowej i cząstkowej) – nie tylko koncepcji Wielkiego Resetu, co samych – w części rzeczywistych (może nawet kryzysogennych), a w części pozorowanych (może nawet iluzjogennych) zmian oznaczanych mianem Wielkiego Resetu.

W sytuacji, gdy społeczeństwo narażone zostało na liczne niejasności wynikające albo z oficjalnie mylących zapowiedzi, że Wielki Reset jest planem naprawy świata finansów (jak na anglojęzycznej Wikipedii), albo może właśnie spiskowo szerzonych absurdów (w stylu udziału reptilian), pojawiła się ewidentna potrzeba całościowego i pogłębionego zbadania sprawy (nie ograniczając się do wypowiedzi Ludzi Davos) i podania wyników tych badań do publicznej wiadomości. Ze względu na najwyższą wagę społeczną i polityczną powagę sprawy (oczekiwań wielu grup adresatów) badania musiały być rozległe i angażować szersze grono ekspertów gotowych podjąć ryzyko dochodzenia może do niekiedy niespodziewanych i niepopularnych hipotez i tez. Naukę jednak obowiązują kryteria ścisłości i prawdziwości, nie zaś towarzyszące nastroje czy polityczne predylekcje. Odpowiedź na kluczowe pytanie, czy badania nad koncepcją „Wielkiego Resetu”, określaną w różnych źródłach teorią spiskową, to próba wprowadzenia teorii spiskowej do naukowych dyskusji, jest jednoznacznie przecząca. Niniejsze badania nad koncepcją Wielkiego Resetu pisanego dużymi literami, a jeszcze bardziej nad rzeczywistością wielkiego resetu pisanego małymi literami, są próbą metodycznego dotarcia do prawdy o przyczynach i skutkach obserwowanych zmian, zwłaszcza technologicznych, oznaczanych w literaturze mianem cywilizacji informacyjnej. Owe badania z jednej strony odnoszą się do najbardziej realnych zdarzeń i przeobrażeń spiętych spójną metodologią, a z drugiej strony liczą się z różnymi koncepcjami dotyczącymi Wielkiego Restetu, formułowanymi w różnych celach.

Lublin, 28 sierpnia 2024 roku

Jacek Janowski

P.S.

Szanowny Panie:

1. Skierowana przeze mnie odpowiedź została przygotowana pośpiesznie z racji sygnalizowanego w poprzednim e-mailu urlopu, który trwał będzie do 12 września.
2. Nie chciałem jednak Państwa zawieść i przesyłam powyższy tekst z gorącą prośbą pełnej jego publikacji wraz z artykułem na temat Projektu.
3. W przypadku gdyby odpowiedzi moje okazały się nazbyt obszerne do publikacji, wyrażam zgodę jedynie na opuszczenie 33 punktów w odpowiedzi na pytanie nr 3, wskazujących na instytucje, grupy i jednostki powiązane ze Światowym Forum Ekonomicznym.
4. Jeśli zachodzić będzie taka potrzeba, chętnie w czasie wypełniania moich obowiązków naukowych udzielę więcej wyjaśnień, gdyż zdaje sobie sprawę z ryzyka niedosytu odpowiedzi w obecnej wersji.
5. Bardzo dziękuję za zainteresowanie jakże ważną problematyką Wielkiego Resetu i zapraszam do osobistego kontaktu na Politechnice Warszawskiej.
6. Jeśli tekst do publikacji nie ulegnie zmianie, nie jest konieczna moja autoryzacja.
7. Powyższą odpowiedź przekazuję do wiadomości Zespołowi Projektowemu oraz władzom Wydziału Politechniki Warszawskiej, na którym Realizowany jest Projekt.